

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 375/2024-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **Poľnohospodár Nové Zámky, a. s.**, Komjatická 67, Nové Zámky, zastúpeného advokatius s. r. o., Palackého 12, Bratislava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cdo/130/2021 z 24. januára 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 21. mája 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozhodnutím najvyššieho súdu uvedeným v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje napadnuté rozhodnutie zrušiť, vec vrátiť na ďalšie konanie a priznať mu náhradu trov konania. V doplnení ústavnej sťažnosti doručенom ústavnému súdu 2. augusta 2023 navrhuje odklad vykonateľnosti odvolacieho rozsudku v spojení s prvoinštančným rozsudkom, teda rozhodnutí, ktoré predchádzali vydaniu napadnutého uznesenia najvyššieho súdu.

II.

Skutkové východiská

2. Okresný súd Nové Zámky (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom zo 4. decembra 2015 určil vlastnícke právo sťažovateľa (žalobcu) k pozemkom vedeným v katastri nehnuteľností ako vlastníctvo Slovenskej republiky v správe Slovenského pozemkového fondu. Mal za preukázané, že právny predchodca sťažovateľa nadobudol nehnuteľnosti ako výlučný vlastník prídelom 1. januára 1951. Krajský súd v Nitre (ďalej len „krajský súd“) uznesením z 8. marca 2018 prvoinštančný rozsudok zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Dôvodil, že okresný súd sa nedostatočne zaoberal podmienkou nalievavého právneho záujmu na určení vlastníckeho práva

v špecifických okolnostiach veci, keď sťažovateľ podal určovaciu žalobu až v roku 2013, teda až 23 rokov od zmeny politického režimu. Zároveň najneskôr od roku 2008 vedel, že na základe výmeru o prídelenie do vlastníctva nemôže byť zapísaný do katastra nehnuteľností, lebo na sporné pozemky je vedené vlastníctvo štátu. Žalovaný sa v konaní bránil argumentom vydržania v dôsledku dlhoročnej dobromyseľnej držby, ktorú akceptoval aj sťažovateľ. Uvedenou otázkou sa okresný súd taktiež nezaoberal.

3. Okresný súd druhým rozsudkom z 5. decembra 2018 žalobu sťažovateľa zamietol. Zohľadniac právne závery krajského súdu, uviedol, že sťažovateľ, ktorý prinajmenej od roku 2008 vedel, že na základe výmeru o prídelenie do vlastníctva nemôže byť zapísaný do katastra nehnuteľností, lebo na sporné pozemky je vedené vlastníctvo štátu, avšak svoju žalobu podal až v roku 2013, nekonal ako bdely vlastník, nezaujímal sa aktívne o ochranu a výkon svojich práv a svoje procesné práva neuplatnil včas a s dostatočnou starostlivosťou. Podanie uvedenej žaloby po takom dlhom čase (prinajmenej po 5 rokoch od už uvedeného zistenia a 23 rokov po zmene politického režimu) nemôže byť uplatňovaním práva s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou. Sťažovateľ preto nemá naliehavý právny záujem na požadovanom určení. Vydržaním vlastníckeho práva v prospech žalovaného sa už okresný súd vzhľadom na uvedené dôvody vedúce k zamietnutiu žaloby nezaoberal.

4. Na odvolanie sťažovateľa krajský súd rozsudkom z 25. júna 2020 prvoinštančný rozsudok potvrdil. Stotožnil sa so závermi okresného súdu a doplnil, že v 90-tych 20. storočia boli prijímané reštitučné predpisy, ktoré sa na sťažovateľa nevzťahovali, a tak v nadväznosti na to mohol už v tom čase, resp. bezprostredne po ukončení ROEP-u, uplatniť určovaciu žalobu, ktorá v tom čase bola súčasťou právneho poriadku, ak si bol istý svojím súkromným vlastníctvom. Svoje vlastnícke právo voči štátu mohol popierať právne významným spôsobom už aj v roku 1993 pri podpise nájomnej zmluvy, ktorej súčasťou mali byť aj sporné pozemky. Na druhej strane, žalovaný nemal žiadnu vedomosť o existencii výmeru o prídelenie do vlastníctva z roku 1950 v čase, kedy žiadal o zápis žalovaných nehnuteľností do katastra, pričom tento prídelenie nebol zaznačený ani v pozemkovej knihe. Splnil teda podmienky vydržania. Sťažovateľ navyše dlhý čas rešpektoval zápis vlastníckeho práva žalovaného v katastri nehnuteľností.

5. Sťažovateľ podal proti rozsudku krajského súdu dovolanie podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). Namietal nepreskúmateľnosť napadnutého rozsudku, ako aj nevykonanie ním navrhovaného dôkazu, ktorým mali byť listiny preukazujúce nadobudnutie vlastníckeho práva žalovaného.

6. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie odmietol. Nepreskúmateľnosť rozsudku krajského súdu nezistil a konštatoval jeho súlad s § 393 ods. 2 CSP, keď zdôraznil aj spätosť odôvodnení prvoinštančného a odvolacieho rozsudku. K namietanému nevykonaniu navrhovaných dôkazov uviedol, že dovolanie neslúži na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci a nemožno sa ním úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania.

III.

Argumentácia sťažovateľa

7. Sťažovateľ proti napadnutému uzneseniu namietala, že na jednej strane pod procesný postup významný z hľadiska § 420 písm. f) CSP nezahŕňa odôvodnenie rozhodnutia, no na druhej strane sa zaoberá použiteľnosťou jeho vlastného stanoviska R 2/2016, podľa ktorého nedostatočné odôvodnenie môže v určitých situáciách naplniť predpoklady na namietanú vadu zmätočnosti, z čoho implicitne vyplýva, že pod pojem „procesný postup“ možno subsumovať aj odôvodnenie rozhodnutia. V tejto súvislosti tiež poukazuje na skutočnosť, že stanovisko R 2/2016 reflektovalo právnu úpravu v Občianskom súdnom poriadku, kým aktuálne je už účinným Civilný sporový poriadok, ktorý dôvody prípustnosti dovolania a dovolacie dôvody neformuluje identicky.

8. Podľa sťažovateľa sa najvyšší súd k dovolacej námietke nedostatočného odôvodnenia vyjadril príliš všeobecne. Najvyšší súd mal byť konkrétny a uviesť, kde (v ktorých bodoch) sú dôvody na konečné rozhodnutie krajského súdu, pričom tieto musia byť právne a logicky konzistentné. Z nich musí byť zrejmé, že súd sa v nich vyjadril k odvolacím argumentom sťažovateľa. Nestací, ak krajský súd len zopakuje argumentáciu okresného súdu, ak boli v odvolaní uvádzané ďalšie podstatné argumenty. Nadväzne sťažovateľ upozorňuje, že nedostatočnosť odôvodnenia rozsudku krajského súdu namietal v súvislosti s otázkou (ne)preukázania naliehavého právneho záujmu sťažovateľa na požadovanom určení, otázkou tzv. dobrej viery žalovaného ako dobromyseľného nadobúdateľa vlastníckeho práva a tiež otázkou vydržania vlastníckeho práva žalovaného, ktoré boli podstatné pre rozhodnutie vo veci, najmä ak sú v konaní spochybňované. Dovolacia prejudikatúra, na ktorej krajský súd založil svoje prvé (kasačné) uznesenie i v ňom obsiahnutý a pre okresný súd záväzný právny názor, vychádza podľa sťažovateľa z odlišných skutkových a právnych okolností.

9. Sťažovateľ argumentuje, že v dovolaní namietal aj nesprávnosť právneho posúdenia otázky naliehavého právneho záujmu na podanej určovacej žalobe, pričom najvyšší súd sa k tomuto dovolaciemu dôvodu vôbec nevyjadril. K tomu sťažovateľ dôvodí, že on aj jeho právny predchodca sa cítili vlastníckymi aj po roku 1989 a vlastnícke právo mu nebolo odňaté žiadnym autoritatívnym rozhodnutím. Ako právnická osoba bol navyše vylúčený z uplatňovania reštitučných nárokov, a teda ho za nevyužitie reštitučných možností nemožno kvalifikovať ako nedbalého vlastníka.

10. Sťažovateľ je toho názoru, že len samotná skutočnosť, že štát bol zapísaný ako vlastníč nehnutelností, nemohla sama osebe založiť dobrú vieru (presvedčenie), že štátu svedčí aj platný právny titul, na základe ktorého je jeho vlastnícke právo v evidencii nehnutelností zapísané. Následne sa zaoberá súdnou rozhodovacou praxou, ktorej predmetom je riešenie konfliktu ochrany dobromyseľného nadobúdateľa na jednej strane a dôsledného uplatnenia zásady „*nemo plus iuris...*“ na strane druhej.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Na úvod odôvodnenia svojho uznesenia ústavný súd považuje za nutné predoslať, že sťažovateľ ústavnou sťažnosťou napáda uznesenie najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho. Pre procesno-právnu úpravu dovolania je charakteristické, že vzhľadom na jeho povahu mimoriadneho opravného prostriedku je dovolací súd oprávnený preskúmať rozhodnutie odvolacieho súdu len

v medziach rozsahu (§ 439 CSP) a dôvodov (§ 440 CSP) podaného dovolania. Zákonné výnimky z viazanosti rozsahom dovolania (§ 439 CSP) sú pritom v okolnostiach sťažovateľovho prípadu irelevantné. Popísané procesno-právne limity dovolacieho prieskumu prirodzene kladú zvýšené nároky na kvalitu dovolania, ktorého podaním dovolateľ žiada o poskytnutie súdnej ochrany v dovolacom konaní.

12. Niet pochybností, že sťažovateľ svoje dovolanie založil výlučne na dôvode prípustnosti podľa § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13. K popísanej koncepcii dovolania podľa § 420 písm. f) CSP ústavný súd v zhode s najvyšším súdom (bod 13 napadnutého uznesenia) uvádza, že dovolaním podaným z uvedeného dôvodu zmätočnosti nemožno namietať nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom. Na to slúži dovolanie podľa § 421 ods. 1 CSP, ktoré však sťažovateľ proti rozsudku krajského súdu nevyužil. Preto nebolo možné od najvyššieho súdu očakávať prieskum meritórnych rozhodnutí nižších súdov z hľadiska (ne)správnosti právneho posúdenia sťažovateľom požadovaného určenia vlastníckeho práva. Z rovnakého dôvodu nebolo povinnosťou najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho venovať sa v odôvodnení svojho napadnutého uznesenia právnomu posúdeniu merita sporu okresným súdom a krajským súdom. Práve a len v dôsledku koncepcie dovolania, ktorú zvolil sám sťažovateľ, keď podal dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP, sa totiž otázka (ne)správnosti právneho posúdenia určovacej žaloby nestala podstatnou pre poskytnutie súdnej ochrany v dovolacom konaní vedenom najvyšším súdom. Na základe uvedeného je sťažnostná námietka, podľa ktorej sa najvyšší súd vôbec nevyjadril k otázke právneho posúdenia veci nižšími súdmi, irelevantná a nedôvodná. Najvyšší súd nemohol porušiť základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu ani jeho právo na spravodlivé súdne konanie, ak sa, súc viazaný dôvodmi dovolania podľa § 440 CSP, nezaoberal otázkami, ktoré pod sťažovateľom prednesený dôvod prípustnosti dovolania nespádajú.

14. K preskúmaniu argumentácie, ktorá spočívala v kritike riešenia kolízie ochrany dobromyseľného nadobúdateľa a zásady „*nemo plus iuris...*“, ústavný súd nemohol pristúpiť, pretože sťažovateľ pred podaním ústavnej sťažnosti nevyužil prostriedok nápravy, ktorý mu na tento účel zákon poskytuje, a to dovolanie podľa § 421 ods. 1 CSP. V tejto časti je ústavná sťažnosť neprípustná podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

15. Napokon sťažovateľova ústavná sťažnosť namieta aj nesprávny záver najvyššieho súdu o absencii vady zmätočnosti postupu krajského súdu spočívajúcej v nedostatočnosti (nepreskúmateľnosti) odôvodnenia jeho potvrdzujúceho rozsudku.

16. Na prvom mieste ústavný súd uvádza, že sťažovateľova polemika založená na rozpore odôvodnenia napadnutého uznesenia spočívajúceho na jednej strane v názore, podľa ktorého odôvodnenie nespadá pod pojem „procesný postup“ podľa § 420 písm. f) CSP, a na druhej strane v použití stanoviska R 2/2016 implicitne predpokladajúceho kvalitu odôvodnenia ako súčasť posudzovania zmätočnosti, má akademickú povahu. Pre poskytnutie účinnej ochrany označeným právam sťažovateľa je z hľadiska prieskumu ústavného súdu podstatné to, či sťažovateľom

popisovaný rozpor má reálny negatívny dopad na jeho základné právo zaručené čl. 46 ods. 1 ústavy a na jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Tak tomu nie je, pretože najvyšší súd, hoci vo veľmi stručnej podobe, preskúmal kvalitu odôvodnenia rozsudku krajského súdu, keď v bode 14 napadnutého uznesenia zdôraznil spätosť odôvodnenia prvoinštančného rozsudku a rozsudku krajského súdu, zrekapituloval, že krajský súd sa (tak ako mu to CSP v § 387 ods. 2 umožňuje) stotožnil so skutkovými a právnymi závermi rozsudku okresného súdu a v bode 12 napadnutého uznesenia vyhodnotil, že krajský súd odôvodnením svojho dovolaním napadnutého rozsudku nevybočil z medzí § 393 ods. 2 CSP. V popísaných okolnostiach sťažovateľova kritika právneho názoru, podľa ktorého odôvodnenie odvolacieho rozhodnutia netvorí súčasť kategórie „procesný postup“ podľa § 420 písm. f) CSP, nemá potenciál negatívne ovplyvniť kvalitu sťažovateľových práv, ktorých porušenie namieta, pretože najvyšší súd meritórne kvalitu odôvodnenia dovolaním napadnutého rozsudku krajského súdu preskúmal, a teda negatívne vymedzenie obsahu pojmu „procesný postup“ na sťažovateľov prípad neuplatnil, aj keď ho v teoretickej rovine v dôvodoch napadnutého uznesenia predniesol.

17. Napokon ústavný súd preskúmal aj ústavnú udržateľnosť právneho záveru najvyššieho súdu o dostatočnosti odôvodnenia dovolaním atakovaného rozsudku krajského súdu. Oboznámil sa so skutkovými a s právnymi závermi prvoinštančného rozsudku okresného súdu, i odvolacieho rozsudku krajského súdu. V prvom rade je potrebné upozorniť, že tak judikatúra ústavného súdu (II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08, II. ÚS 198/2023), ako aj rozhodovacia prax Európskeho súdu pre ľudské práva (rozsudok vo veci Helle v. Fínsko z 19. 12. 1997, sťažnosť č. 20772/92, body 59 – 60) zvýrazňujú spätosť odôvodnenia prvoinštančného a druhoinsťančného rozhodnutia, ktoré tvoria jeden celok. Krajský súd sa preto mohol obmedziť na stotožnenie sa so závermi prvoinštančného rozsudku bez toho, aby ich odznova rekapituloval. Pritom, ako to vyplýva z rozsudku okresného súdu z 5. decembra 2018, ten vysvetlil, ktoré skutkové, a predovšetkým právne dôvody považoval pre svoje rozhodnutie za podstatné, a zároveň vysvetlil, prečo sa otázkou vydržania na strane žalovaného už nezaoberal. V takomto prístupe ústavný súd nevidí známky nepreskúmateľnosti. Okresný súd spolu s krajským súdom vysvetlili, v čom videli nedostatok naliehavého právneho záujmu na sťažovateľom požadovanom určení vlastníckeho práva. Urobili tak po stránke skutkovej (časové súvislosti prídelu v roku 1950, tituly vedúce k ustáleniu vlastníctva štátu v 60-tych rokoch 20. storočia, postoje sťažovateľa po roku 1989), ako aj právnej (právna úprava účinná v rozhodujúcich obdobiach, prejudikatúra najvyššieho súdu, právne závery krajského súdu vyslovené v skoršom kasačnom uznesení). Ich rozhodnutia nie sú podkladom na záver o nemožnosti identifikácie dôvodov zamietnutia sťažovateľovej žaloby. Samotná argumentácia v dovolaní, i v ústavnej sťažnosti je dôkazom, že sťažovateľ dôvody zamietnutia určovacej žaloby pozná a rozumie im. Skutočnosť, že ich rozporuje, už nie je vecou (ne)dostatočnosti odôvodnenia, a tým nepreskúmateľnosti rozsudku krajského súdu, ale skôr (ne)správnosti právneho posúdenia, ktoré však netvorí spôsobilý dôvod prípustnosti podľa § 420 písm. f) CSP, na ktorom sťažovateľ svoje dovolanie založil. Záver najvyššieho súdu, ktorý nezistil nepreskúmateľnosť dovolaním napadnutého rozsudku krajského súdu, preto neodporuje požiadavkám plynúcim zo sťažovateľovho základného práva na súdnu ochranu a jeho práva na spravodlivé súdne konanie. Ani v časti tejto námietky tak ústavný súd nezistil dôvod na prijatie ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, preto ju odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

18. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi prednesenými v sťažnostnom petite (zrušenie napadnutého uznesenia, vrátenie veci na ďalšie konanie, náhrada trov), ako aj jeho žiadosťou o odklad vykonateľnosti odvolacieho rozsudku krajského súdu v spojení s prvoinštančným rozsudkom okresného súdu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. júla 2024

Robert Šorl
predseda senátu